

УДК 821.114.2'06

DOI <https://doi.org/10.52726/as.humanities/2021.2.6>**А. В. ЧУЙ**

кандидат філологічних наук,
старший лаборант кафедри полоністики і перекладу,
Волинський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк, Україна
Електронна пошта: andriychuy@gmail.com
<http://orcid.org/0000-0002-3454-7077>

ЖІНОЧА ЛІРИКА ГРИГОРІЯ ЧУПРИНКИ: ТЕМИ, МОТИВИ ТА ОБРАЗИ

На матеріалі вибраних поезій із прижиттєвих збірок та поезій, що залишились поза збірками, досліджено мотиви та образи «жіночої лірики» Г. Чупринки. З'ясовано, що «жіночою» є така лірика, в якій автор виражає свій інтимний світ посередництвом жіночих образів (у формі монологу ліричної героїні). Встановлено, що жіноча лірика Г. Чупринки переважно представлена тематикою кохання, але також торкається важливих соціальних і національних проблем. Показано, як митець проникливо і водночас делікатно передав психологічний стан ліричної героїні, «ховаючи» своє авторське «Я» за зворушливими жіночими образами. Виявлено, що портрет ліричної героїні – символізований (поет використовує переважно фольклорну символіку), і психологізований (відтворений на рівні її думок, почуттів і переживань), а тлом для розгортання ліричного сюжету зазвичай є фольклорно-романтичний пейзаж. Героїня жіночої лірики Г. Чупринки – типізована носійка рис українського народного характеру: емоційна, чуттєва та романтична натура зі стійкими моральними переконаннями, яка живе коханням і заради кохання. Автор підкреслює духовну та моральну красу дівчини. Ключовими для розуміння жіночої лірики автора є символіко-метафоричні образи серця і душі, які найповнішою мірою відтворюють душевний стан жінки. Тему переважно нещасливої любові розкривають мотиви розлуки, тяжких мук за втраченим коханням, туги за зрадливим обранцем і намагання воскресити своє почуття хоча б у снах, фантазіях чи мріях. З'ясовано основні стильові особливості жіночої лірики Г. Чупринки: творче засвоєння фольклорної традиції, зокрема, народнопісенної; асоціативно-символістське образотворення. Поезія насичена епітетами та пестливими словами, увиразнена яскравою метафориною і порівняннями, що зазвичай мають фольклорне та символічне підґрунтя.

Ключові слова: жіноча лірика, любовна лірика, мотив, образ ліричної героїні, символ, метафора.

Творчість Г. Чупринки почали по-новому вивчати вже в незалежній Україні, хоча талант автора помітили ще його сучасники. М. Євшан, критик і літературознавець, стверджував, що в українській літературі «поетів-ліриків маємо ми двох: Олеся і Чупринку» [Євшан : 277]. Надзвичайну музичність творів Г. Чупринки відзначив С. Єфремов [Єфремов : 587–589]. Критичну оцінку творчості поета дали М. Зеров [Зеров : 238–246] та О. Білецький [Білецький : 27–29]. Починаючи з 30-х рр. і майже до початку 90-х про Г. Чупринку в літературознавчих працях згадували дуже рідко і зазвичай у негативному контексті. М. Жулинський став автором першої ґрунтовної статті про митця і укладачем його першої, виданої в Україні, поетичної добірки [Жулинський : 5–32].

На сьогодні найповнішими дослідженнями творчості Г. Чупринки є дисертація О. Кудряшової [Кудряшова] (в центрі уваги – образна система та риси поетики) та моногра-

фія Л. Голомб [Голомб] (простежено ключові мотиви, особливості поетики та жанрово-стильові прикмети творчості). Чимало уваги творчій манері Г. Чупринки як одного з зачинателів українського символізму присвячено у монографії О. Камінчук [Камінчук : 255–276].

Низка статей у науковій періодиці (Л. Голомб, І. Лонська, Н. Осьмак, З. Суходуб, Р. Камберова та ін.) стосується літературно-критичної діяльності Г. Чупринки, окремих сторінок його біографії, деяких аспектів поетичної мови віршів та особливостей символістського письма автора. Любовна лірика митця практично не вивчалася як окремий пласт, а про його жіночу лірику (навіть у розрізі інтимної чи любовної) досліджень зовсім не знаходимо, що свідчить про актуальність поставленої проблеми. Значною мірою прогалини у вивченні любовної поезії Г. Чупринки закрито в нашій дисертації [Чуй 2019 : 170–180], а проблему власне жіночої лірики митця актуалізовано в невеличкій

розвідці [Чуй 2015], що стала лише першим кроком до вивчення цього феномену. Отож, є нагальна потреба ґрунтовного дослідження жіночої лірики Г. Чупринки.

Мета статті – проаналізувати художні особливості жіночої лірики Г. Чупринки (на матеріалі поезій зі збірок та поезій, що лишилися поза збірками).

Для цього необхідно розв'язати такі завдання:

- 1) з'ясувати суть поняття «жіноча лірика»;
- 2) відтворити образ ліричної героїні;
- 3) простежити провідні мотиви жіночої лірики;
- 4) розкрити стильові особливості «жіночого письма» Г. Чупринки.

Термін «жіноча лірика» є досить специфічним, оскільки торкається поняття статі, але визначається не за статевою приналежністю автора, а за способом об'єктивної його внутрішнього світу.

В українській літературі кінця XIX – початку XX ст. жіночий дискурс не сприймався серйозно через домінуючу чоловічу традицію в літературознавчій науці [Павличко 2002 : 78]. Але під впливом європейського психоаналізу все ж з'являлися праці, в яких було досить ґрунтовно розглянуто прояви «жіночої теми» у творчості авторів-чоловіків. Поняття «жіноча лірика» ввійшло в українське літературознавство в контексті шевченкознавчих досліджень. У психоаналітичній праці С. Балея «З психології творчості Шевченка» [Балей] було вперше досліджено самоідентифікацію поета з жіночими образами його творів. М. Рильський називав «жіночою» таку лірику митця, яка написана «уже прямо від жіночого імені» [Рильський 1980 : 183], і підкреслював вміння Т. Шевченка творити «ніби прямо від себе, із власної душі такі дівочі, повні грації пісні» [Рильський 1962 : 26]. В. Мовчанюк поезії Т. Шевченка, в яких порушена тема жіночої долі і які написані у формі монологу ліричної героїні, теж іменує «жіночими» [Мовчанюк : 14]. С. Павличко аналогічно зауважує: «Шевченко виявляє стільки розуміння і співчуття жіночій душі й долі тому, що втілюється в них сам» [Павличко 1999 : 251]. Отже, «жіночою» є лірика, в якій автор виражає (об'єктивує) свій інтимний світ посередництвом жіночих образів.

Жіноча лірика у творчості Г. Чупринки – явище не першорядне і малопомітне, проте вона є важливою гранню його таланту. Образ дівчини, що кохала чи кохає, її мрії, почуття, бажання – такі в поета головні прояви «жіночої теми», яка займала чільне місце в українському фольклорі (пісні про жіночу долю). Не оминає митець болючої проблеми соціального статусу жінки, в шевченківському дусі пише про важку сирітську долю. Так, поезія «Над колискою» з дебютної збірки «Огнецвіт» (1909) є зворушливим монологом ліричної героїні (молодої матері-одиначки) над колискою своєї дитини. З перших і до останніх рядків вірша відчуваємо вплив шевченківської традиції й знаходимо рясні вкраплення фольклорної поетики (пестливі форми, постійні епітети, фольклорні кліше): *«Ну ж, моє серденько, спи несповитес — / В'язнем з колиски не будь! / Спи хоч не шовком укрите, а світою, / Та за убогість не гудь. // Виростеш — знатимеш, як твоя матінка / Гірко на світі жила, / Як над тобою, схилившись у затінку, / Дрібнії сльози лила. // Палко молилася перед «Скорблящою» / За беззахисне дитя, / Щоб поновилося долею кращою / Гірко сирітське життя»* [Чупринка : 35–36].

Лірична героїня, хоч і живе вбого, не обділена чеснотами: вона, перш за все, – любляча матір, а також глибоко релігійна жінка з чуйним серцем, стійкими моральними переконаннями і щирим бажанням дати своїй дитині, що лишилась напівсиротою (*«Батенька твого лихою годиною / З світу в могилу звело»* [Чупринка : 36]), долю кращу, ніж мала сама. Зауважимо, що такий жіночий образ гармонійно «вписується» в дискурс соціально-побутової лірики шевченківської та пошевенківської епохи і, звісно ж, є типізованим носієм рис українського народного характеру.

Ще однією болючою соціальною проблемою, яку порушено в жіночій ліриці Г. Чупринки, є вимушена проституція. Прикметно, що лірична героїня – молода дівчина – намагається зберегти свою моральну чистоту, навіть коли недоля «злісно пірнула» її у «розпутне життя» (поезія «Повія» [Чупринка : 82]). Дівчина дуже важко переживає гіркий досвід «продажного кохання» і з усіх сил старається приспати страждання серце, яке досі палко кличе «зрадливого щастя» «з-за чорної хмари».

Лірична героїня намагається абстрагуватися від брудного шинкового розгулу і жити спогадами про свою колишню любов, сподіваючись натрапити в шинку «на серце велике, на серце одважне», яке за маскою повії побачить *«продажню вакханку в терновім вінку, / Що так невимовно, так палко страждає / Душею і тілом в розгульнім шинку!»* [Чупринка : 82]. Терновий вінок – християнський символ важких життєвих випробувань, що випали на долю праведника, – в поезії Г. Чупринки стає також знаком драматизму особистого життя ліричної героїні. Проте вона не втрачає віри і попри все сподівається на зустріч із чоловіком, який витягне її з бруду розпусти і поведе за собою, як колись Святий Пророк повів Марію Магдалину. Возвеличуючи блудницю до рівня святої, співчуваючи грішниці автор несе своєрідний соціальний меседж: так бути не повинно! Про справжнє призначення жінки, хоч і дещо завуальовано, говорить остання строфа вірша: *«О Боже великий, як нудно, як темно! / Зів'яли надії мої навесні... / Дивіться, як гине в розгулі даремно — / Сестра, і дружина, і мати в мені!»* [Чупринка : 82].

Тему примарного й зрадливого кохання порушено в поезії «Чари ночі». Ліричний монолог дівчини занурює читача у щемливі спогади про її перше кохання, яке настільки п'янить, що схоже на чари – хоч отруєні й зрадливі, та все ж найкращі. Осередками почуттів, які бурхливо переживає лірична героїня, є її серце й душа (фольклорна традиція). Зоряна й місячна «біла ніч» – типовий романтичний пейзаж, який в українській народнопоетичній традиції був персоніфікованим свідком любовних радощів і драм, сповідачем гірких дівочих сліз. Саме на «ніченьку», що стала свідком здійснення дівочих мрій, покладає свої надії розмріяна лірична героїня. Під її покровом вона знову й знову згадує «юного щастя примари» і кидається «давньому щастю в обійми». Мотив спомину реалізовано в елегійно-медитативній тональності (вплив поезики народної пісні): *«Лийтешся, спомини, в душу зомлілу, / Щастям навіки забуту... / В ніч таку місячну, в ніч таку білу / Вперше пила я отруту», «Знов мене давньому щастю в обійми / Кидає споминів сила. / Нічко! Так на ж мою душеньку вийми, / Ту, що колись отруїла»* [Чупринка : 61].

Назва вірша («Чари ночі») є ремінісценцією однойменної поезії О. Олесь [Олесь : 64], що побачила світ двома роками раніше (у 1907 р.). Атмосфера української ночі у віршах завожлива і неповторно чарівна, а ще наповнена почуттями дивної сили, які переживають ліричні герої. Але на цьому й весь перегук. О. Олесь виписує розкішну картину персоніфікованої природи, його пейзаж живе життям закоханих, у той час як Г. Чупринка повністю зосереджується на відчуттях ліричної героїні, яка прагне хоч на мить воскресити «всі свої мрії дівочі». Образ закоханої жінки в Г. Чупринки нечіткий, символізований. Портрет ліричної героїні – психологічний, створений асоціативно-метафорично з її емоцій та почуттів.

У поезії «Муки кохання» з другої збірки «Метеор» (1910) настрої значно драматичніший. Мотив безутішних мук зрадженої і покинутої жінки втілено з великою художньою силою – кожна строфа наповнена розпачем, слізьми і риданнями за невірним коханим. Ритміка вірша, що звично для теми нещасливого кохання, має народнопісенний характер. Експресії твору додають контрасти, створені незвичним поєднанням пестливих слів зі словами прокляття: *«Капають, котяться сльози по личеньку, / Сумно лунає мій сміх, / Будь же ти проклята, темная ніченько, / Мати зрадливих утіх», «Будьте ви прокляті, щастя хвилиночки, / Давній дівочий мій сміх, / Будьте ви прокляті, зірки-краплиночки, / Сестри надій золотих»* [Чупринка : 102].

Поетичний перифраз драматично показує становище зрадженої дівчини: вона – «безутішная жертва чужого гріха», «страдниця, серцем безгрішная». Натяк на святість ліричної героїні є важливим штрихом до її психологічного портрету. Осередком всіх почувань дівчини знову стає її серце, образ якого набуває символіко-метафоричного характеру (розбите серце – символ нещасливого кохання).

Алюзією на романтичну баладу Т. Шевченка «Причинна» є поезія «Снохода» (кілька рядків з балади Г.Чупринка взяв для епіграфу). Властиві шевченковій баладі містицизм і фантастика, що опираються на народну міфологію, у «Сноході» зведені до мінімуму. Лірична героїня схожа на звичайну сновиду, яка в напівпритомному стані бродить серед ночі, а сам твір

видається радше формальним поетичним експериментом (поєднання в межах вірша різних видів римування (перехресного, парного і кільцевого); графічне виділення злитих «строф» і окремих рядків зсувами тексту; дзеркальність першої й останньої «строфи», яка наче замикає вірш у коло), аніж містичною психологічною драмою, очікування якої спонукає епіграфом:

Все я знаю... Все забула...

Я снохода, я сновія,

Вся в уяві потонула,

Я легенька, наче мрія.

Сонним чаром оповита,

Сяйвом місяця облита,

З дивним блиском на виду,

Опустивши сонні вії,

Без вагання, без надії,

Без мети

Я іду, іду, іду [Чупринка : 108–109].

Шлях «сноходи», як і її образ, окреслені дуже умовно (специфічна манера символістського письма): «*В ореолі красоти / Піднімаюсь вгору, вгору, / В сяйво синього простору, / В тихе царство висоти*» [Чупринка : 109]. Цими рядками вірш перегукується з іншою поезією Г. Чупринки – «Летючій зорі» [Чупринка : 95].

Обидва твори, очевидно, є алюзіями на відоме модерністське гасло “ins Blaue” (М. Вороний).

Поезія «Фантастика» із четвертої книги віршів «Сон-Трава» (1911) актуалізує мотив втечі у фантазії і сні для зустрічей з коханим. Перша частина вірша, стилізована під баладу, втаємничує читача в казкову атмосферу ночі, наповненої крилатими духами, і налаштовує на щось незвичайне, чарівне. В такий час змучена самотністю лірична героїня подумки поринає у світ задоволення і втіхи, де знаходить вимріяне кохання, якого їй так бракувало. Тут у вірші зазвучали й еротичні нотки: «*Вся в тонких, палких уявах, / Я до ліжка припаду*», «*Вся розтану, вся зомлію, / Серце чарами обвію*», «*І примарами кохання / Розрішу палкі питання, / Вся спалáхну і згорю...*» [Чупринка : 135]. Лірична героїня піддається пристрасті, але втамовує свою жагу через еротичні фантазії та уві сні, щоб не віддавати «свято серця, свято тіла» для ганьби і зберегти дівочу честь. Така сублімація дає жінці змогу в певній мірі реалізувати свої потаємні сексуальні бажання і задовольнити потребу в емоційному теплі, якого

їй бракує в реальному світі «нудних людей»: «*В снах, в уявах та в дрімоті / Виллю пал я із грудей, / А назустріч сонцю й ранку / Вийду млявою з устанку / До живих... нудних людей*» [Чупринка : 136]. Портрет ліричної героїні знову ж таки є не «тілесним», а чуттєво-емоційним.

Мотив відданості колишньому кохання став основою ліричного сюжету поезії «Вірність» (1913, поза збірками). Покинута дівчина відмовляється приймати протягнуту руку допомоги, бо не вірить, що хтось інший зможе «повернути її до життя». Вона без жодного сумніву залишається в минулому з тим, кого покохала безмежно відданою, щирою і світлою любов'ю. І спогади ці – найдорожче, що в неї є. Драматичне звучання вірша підсилює атрибутика смерті (поминальний плач) і образ-символ могили, який актуалізується через «надмогильний плач німий». Автор підкреслює моральну красу і високі ідеали ліричної героїні. Це – романтизм протесту проти жорстокої дійсності, в основі якого – утвердження гуманістичної позиції співчуття до жінки і возвеличення чистоти її почуттів: «*Нехай гнітить мене тривога, / Мов похоронний спомин-плач; / Образить серце допомога, / Так ти пробач йому, пробач!*» [Чупринка : 367].

Надзвичайно проникливим є вірш «По звуку» (1915, поза збірками). Всього у двох строфах автору вдалося передати весь розпач і тривогу ліричної героїні. Її крик-благання, звернені до коханого, який ще не навчився бачити те, що сховане за ширмою барвистих слів:

Чуєш ти в грюкоті лірики дзвін?

Чуєш ти в війську Бояна?

Болісно носить ся стогін-проклін...

Чується рана.

Чуєш ти, чуєш ти лірики крик?

Ні, не почувєш, коханий...

Ти ще, мій милий, по звуку не звик

Вгадувать рани [Чупринка : 381].

Відкритим залишається питання, чи зможе той, хто ще не пережив свій власний досвід ран, «по звуку дзвона» (зауважимо, що дзвін – тривожний знак, символ небезпеки або нещастя, особливо у часі війни) розпізнати чужий біль? Але проблема гармонійності стосунків – не єдиний смисловий пласт вірша. Численними повторами «Чуєш ти..?» автор піднімає ще й проблему розуміння недосвідченим «слуха-

чем» того, що приховане «між рядками». Адже послання, яке «болісно носить» тихим стогоном, можна й не розчути за «грюкотом лірики» співця Бояна. Тобто потрібно мати досить тонкий слух, щоб за гучними, пишними словами вміти почути ідею, вирізати її з хаосу навколишніх звуків. Почути, як «кричать» слова, – до цього й закликає поет читача (згадаймо у цьому контексті Чупринчине *«Ти не чув?.. А чути треба, / Як співають люди в горі, / Як співають люди в муках, / Як здіймаються до неба / Душі, змучені та хворі, / В довгих, вистражданих звуках»* («Ти не чув?..», 1918) [Чупринка : 446]).

Цілком імовірно, що «рана» ліричної героїні – це уособлення національної рани народу (обидві поезії написані в час Першої світової війни).

Троянда – традиційний символ краси, кохання, дівочої вроди. Флористична символіка оживає в поезії *«Самотня троянда»* (1917, поза збірками). В образі *«королівни квітів»* постає молода красуня, яка, кохаючи і будучи коханою, *«розцвітає в красі»*, а без кохання – в'яне, бо тільки воно може повернути квітці колишню красу. Так через усю поезію проходить символічна паралель між життєвим циклом квітки і людського почуття: *«В час, як трояндою дивною / Я розцвітала в красі, / Ти ж мене звав королівною, / Так мене звали і всі. // Горем у цвіті порушена, / Жду я твого вороття; / Ждати коханням я змушена, / В серці нема забуття. // Знову трояндою милою, / Повною щастя й утіх, / Я розві'юся під силою / Любоців щирих твоїх»* [Чупринка : 396].

Очікування на повернення зрадливого коханого, *«відцвітання»* дівочої краси без взаємної любові і, навпаки, її відродження силою кохання, а також щире сподівання на відновлення почуття – всі ці мотиви залишили свій відбиток на портреті дівчини-троянди. Образ коханої, традиційно для Г. Чупринки, є символіко-асоціативним. Естетичних акцентів її вроді додають епітети й метафори. В останній строфі вірша вбачаються елементи ще одного паралелізму: неодмінна зміна зими весною дарує надію на неминуче пробудження захололого почуття: *«Вся я в надії та в спомині, / Що мені ніч навісна? / Так у зимовому промені / Зарідок має весна»* [Чупринка : 396].

В основі ліричного сюжету поезії *«Згадуй»* (1918, поза збірками) – широкий монолог – звер-

тання дівчини до свого милого. Лірична героїня просить коханого кожного разу, *«як заніють давні рани»*, лікувати свою душу споминами про їх спільні щасливі дні. Тлом для монологу дівчини виступає осінній пейзаж (жовте листя і холодні ночі, що помалу гублять навколишню красу). Яскравим контрастом до такої картини є весняна природа другої строфи, що повертає нас в той час, коли в обох іще були *«Чарівні / Чудові дні / Щастя й сили; / Тихі ночі-зоряниці, / Буйні бурі-грозивиці / І кохання, цілування / І юнацькі сподівання»* [Чупринка : 443]. Зміна стану природи синхронно зі змінами у стосунках між закоханими – символічний паралелізм. Мотив розлуки не має чіткого завершення. Образ ліричної героїні представлений тільки чуттєвою сферою. В поезії утверджується духовна краса дівчини і її вміння по-справжньому любити.

Отже, хоча жіноча лірика Г. Чупринки переважно представлена тематикою кохання, вона також актуалізує болючі соціальні і національні проблеми. В обох випадках митець творчо перейняв стилістику народної поезії, йому вдалося відчути душу жінки, тонко і тактовно показати її *«слабинки»* читачу. Автор проникливо і водночас делікатно передав психологічний стан ліричної героїні, *«ховаючи»* своє авторське *«Я»* за зворушливими жіночими образами. При цьому у щирих дівочих монологах поет своєрідно об'єктивував і власний душевний стан. Г. Чупринка, як тонкий знавець жіночої душі, по-мистецьки з'ясував дівочі мрії та бажання, зумів яскраво відтворити психологічний стан ліричної героїні – емоційної, чуттєвої та романтичної натури, яка живе коханням і заради кохання. Загалом героїня жіночої лірики Г. Чупринки – типізована носійка рис українського народного характеру. Автор підкреслює духовну та моральну красу дівчини. Портрет ліричної героїні – символізований (поет використовує переважно фольклорну символіку), і психологізований – відтворений на рівні її думок, почуттів і переживань. Ключовими для розуміння жіночої лірики є символіко-метафоричні образи серця і душі, які найповнішою мірою відтворюють душевний стан жінки. Тлом для розгортання ліричного сюжету зазвичай є фольклорно-романтичний пейзаж. Тему переважно нещас-

ливого кохання розкривають мотиви розлуки, тяжких мук за втраченим коханням, туги за зрадливим обранцем і намагання воскресити своє почуття хоча б у снах, фантазіях чи мріях.

Поезія насичена епітетами та пестливими словами, увиразнена яскравою метафорикою і порівняннями, що зазвичай мають фольклорне та символічне підґрунтя.

ЛІТЕРАТУРА

1. Балеї С. З психології творчості Шевченка. Львів : Шляхи, 1916. 91 с.
2. Білецький О. Двадцять років нової української лірики (1903–1923) / Білецький О. *Літературно-критичні статті* / упор., прим. М. Гончарука; передм. І. Дзевєріна. Київ : Дніпро, 1990. С. 27–29.
3. Голомб Л. Г. Три поети раннього українського модернізму: Олександр Олесь, Грицько Чупринка, Микола Філянський : монографія. Ужгород : Ліра, 2011. 184 с.
4. Євшан М. Здобутки української літератури за 1911 рік / Євшан М. *Критика. Літературознавство. Естетика* / упор. Н. Шумило. Київ : Основи, 1998. С. 275–279.
5. Єфремов С. О. Історія українського письменства / редак. і передм. М. К. Наєнка. Київ : Femina, 1995. – 688 с.
6. Жулинський М. Метеор на обрії української поезії / Чупринка Г. *Поезії*. Київ : Рад. письменник, 1991. С. 5–32.
7. Зеров М. Гр. Чупринка (з приводу нового видання творів) / Зеров М. *Українське письменство* / упор. М. Сулими; післям. М. Москаленка. Київ : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2003. С. 238–246.
8. Камінчук О. Художній дискурс української поезії кінця XIX–початку XX ст. Київ : Пед. преса, 2009. С. 255–276.
9. Костомаров М. І. Об историческом значении русской народной поэзии / Костомаров М. І. *Слов'янська міфологія : вибрані праці з фольклористики й літературознавства* / упоряд., приміт. І. П. Бетко, А. М. Полотай; вступ. ст. М. Т. Яценка. Київ : Либідь, 1994. С. 44–200.
10. Кудряшова О. В. Поетика Грицька Чупринки (образна система, метрика, ритміка, строфіка, фоніка) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.06. Київ, 2007. 19 с.
11. Мовчанюк В. П. Медитативна лірика Т. Г. Шевченка / АН України, Ін-т літ. ім. Т. Г. Шевченка ; відп. ред. Шубравський В. Є. Київ : Наук. думка, 1993. 148 с.
12. Олесь Олександр. Чари ночі / Олександр Олесь. *Твори* : В 2 т. / упоряд., авт. передм. та приміт. Р. П. Радішевський. Т. 1 : Поет. тв. Лірика. Поза збірками. З неопублікованого. Сатира. Київ : Дніпро, 1990. С. 64.
13. Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі : монографія. / 2-ге вид., перероб. і доп. Київ : Либідь, 1999. 447 с.
14. Павличко С. Теорія літератури / передм. М. Зубрицької. Київ : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2002. 664 с.
15. Рильський М. Т. «Жіноча» лірика Шевченка / *Наукова шевченківська конференція: Збірник праць* (м. Київ, жовтень 1962 р.). Київ : Вид-во АН УРСР, 1962. С. 22–27.
16. Рильський М. Т. «Жіноча лірика» Шевченка / Рильський М. Т. *Статті про літературу*. Київ : Дніпро, 1980. С. 182–187.
17. Чупринка Г. О. Поезії / упоряд. і прим. В. В. Яременка. Київ : Рад. письменник, 1991. 495 с.
18. Чуй А. Жіноча лірика Григорія Чупринки. *Актуальні питання розвитку філологічних наук у ХХ столітті: Міжнародна науково-практична конференція* (м. Одеса, 27–28 березня 2015 р.). Одеса : Південноукраїнська організація «Центр філологічних досліджень», 2015. С. 53–58.
19. Чуй А. Українська любовна лірика початку ХХ століття: фольклорні інтенції модерного тексту : дис. ... канд. філол. наук : 10.01.01. Тернопіль, 2019. 217 с.

REFERENCES

1. Balei, S. (1916). *Z psykholohii tvorchosti Shevchenka* [From the psychology of Shevchenko's creativity]. Lviv: Shliakhy [in Ukrainian].
2. Biletskyi, O. (1990). *Dvadtisat rokov novoi ukrainskoi liryky (1903-1923)* [Twenty years of new Ukrainian lyrics (1903-1923)]. In *Literaturno-krytychni statii* [Literary-critical articles] (pp. 27–29). Kyiv: Dnipro [in Ukrainian].
3. Holomb, L. (2011). *Try poety rannoho ukrainskoho modernizmu: Oleksandr Oles, Hrytsko Chuprynka, Mykola Filianskyi* [Three poets of early Ukrainian Modernism: Oleksandr Oles, Hrytsko Chuprynka, Mykola Filianskyi]. Uzhhorod: Lira [in Ukrainian].
4. Yevshan, M. (1998). *Zdobutky ukrainskoi literatury za 1911 rik* [Achievements of Ukrainian literature for 1911]. In *Krytyka. Literaturyoznavstvo. Estetyka* [Criticism. Literary studies. Aesthetics] (pp. 275–279). Kyiv: Osnovy [in Ukrainian].
5. Yefremov, S. (1995). *Istoriia ukrainskoho pysmenstva* [History of Ukrainian literary writing]. Kyiv: Femina [in Ukrainian].
6. Zhulynskyi, M. (1991). *Meteor na obrii ukrainskoi poezii* [Meteor on the horizon of Ukrainian poetry]. In *Chuprynka, H. Poezii* [Lyrics] (pp. 5–32). Kyiv : Rad. Pysmennyk [in Ukrainian].
7. Zеров, M. (2003). *Hr. Chuprynka (Z pryvodu novoho vydannia tvoriv)* [Hr. Chuprynka (Regarding a new edition of compositions)]. In *Ukrainske pysmenstvo* [Ukrainian literary writing] (pp. 238–246). Kyiv: Osnovy [in Ukrainian].
8. Kaminchuk, O. (2009). *Khudozhnii dyskurs ukrainskoi poezii kintsia XIX – pochatku XX st.* [Artistic discourse of Ukrainian poetry of the late XIX-th - early XX-th centuries]. Kyiv: Ped. prеса [in Ukrainian].

9. Kostomarov, M. (1994). Ob istoricheskom znachenii russkoj narodnoj poezii [About the historical meaning of Russian folk poetry]. In *Slovianska mifolohiia: vybrani pratsi z folklorystyky i literaturoznavstva* [Slavic mythology: Selected works from folklore and literary studies] (pp. 44–200). Kyiv: Lybid [in Ukrainian].
10. Kudriashova, O. (2007). *Poetyka Hrytska Chupryny (obrazna systema, metryka, rytmika, strofika, fonika)* [Poetics of Hrytsko Chuprynka (imagery system, metrics, rhythmicity, strophics, phonics)]. (Extended abstract of candidate's thesis). Taras Shevchenko National University of Kyiv. Kyiv [in Ukrainian].
11. Movchaniuk, V. (1993). *Medytatyvna liryka T. H. Shevchenka* [Meditative lyrics of T. H. Shevchenko]. Kyiv: Nauk. dumka [in Ukrainian].
12. Oles, Oleksandr (1990). Chary nochi [The charms of the night]. In *Tvory* [Compositions]. (Vol. 1). (p. 64). Kyiv: Dnipro [in Ukrainian].
13. Pavlychko, S. (1999). *Dyskurs modernizmu v ukrainskii literaturi* [Discourse of Modernism in Ukrainian literature]. Kyiv: Lybid [in Ukrainian].
14. Pavlychko, S. (2002). *Teoriia literatury* [Literary theory]. Kyiv: Osnovy [in Ukrainian].
15. Ryl'skyi, M. (1962). „Zhinocha” liryka Shevchenka [“Female” lyrics by Shevchenko]. *Naukova shevchenkivska konferentsiia* [Scientific Shevchenko conference]. Kyiv: Vyd-vo AN URSR [in Ukrainian].
16. Ryl'skyi, M. (1980). „Zhinocha liryka” Shevchenka [“Female” lyrics by Shevchenko]. In *Statti pro literaturu* [Articles about literature] (pp. 182–187). Kyiv: Dnipro [in Ukrainian].
17. Chuprynka, H. (1991). *Poezii* [Lyrics]. Kyiv: Rad. pysmennyk [in Ukrainian].
18. Chui, A. (2015). Zhinocha liryka Hryhoriia Chupryny [Female lyrics by Hryhorii Chuprynka]. *Aktualni pytannia rozvytku filolohichnykh nauk u XX stolitti: Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiia* [Actual issues of development of philological sciences in the XX-th century: International scientific and practical conference]. Odesa [in Ukrainian].
19. Chui, A. (2019). Ukrainska liubovna liryka pochatku XX stolittia: folklorni intentsii modernoho tekstu [Ukrainian love lyrics of the early twentieth century: folklore intentions of the Modernist text]. (Extended abstract of candidate's thesis). Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University. Ternopil [in Ukrainian].

A. V. CHUI

*Candidate of Philological Sciences,
Senior technician at the Department Polonics and Translation,
Lesya Ukrainka Volyn National University,
Lutsk, Ukraine
E-mail: andriychuy@gmail.com
<http://orcid.org/0000-0002-3454-7077>*

FEMALE LYRICS OF HRYHORII CHUPRYNKA: THEMES, MOTIVES AND IMAGES

On the material of selected poems from lifetime poetry collections and poems that remained outside of those collections, motives and images of G. Chuprynka's "female lyrics" are investigated. It is found that "female lyrics" is such a lyric in which the author expresses his intimate world through female images (in the form of a monologue of a lyrical heroine). It is established that G. Chuprynka's female lyrics are mainly represented by the theme of love, but it also touches an important social and national problems. It is shown how the artist accurately and at the same time delicately conveyed the psychological state of the lyrical heroine, hiding his author's "I" behind female images. It is found that the portrait of the lyrical heroine is symbolized (the poet uses mainly folk symbols) and psychologized (reproduced at the level of her thoughts, feelings and experiences), and the background for the development of the lyrical plot is usually a folklore-romantic landscape. The heroine of G. Chuprynka's female lyrics is a typified carrier of features of the Ukrainian folk character: emotional, sensual and romantic nature with stable moral convictions, which lives with love and for the sake of love. The author emphasizes the spiritual and moral beauty of the girl. The key to understanding the author's female lyrics are the symbolic and metaphorical images of the heart and soul, which most fully reproduce the mental state of a woman. The theme of mainly unhappy love is revealed by the motives of separation, pain and tears for the lost love, longing for a treacherous one and attempts to resurrect former feelings at least in dreams or fantasies. The main stylistic features of G. Chuprynka's female lyrics are clarified: creative assimilation of folklore tradition, in particular, folk song; associative-symbolist type of writing. G. Chuprynka's poetry is full of epithets, tender and affectionate words, filled with vivid metaphors and comparisons, which usually have a folklore and symbolic basis.

Key words: female lyrics, love lyrics, motive, image of lyrical heroine, symbol, metaphor.

*Стаття надійшла до редакції 15.06.2021
The article was received 15.06.2021*